

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

EGOISTA, czyli SOBEK

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Mówimy eufemistycznie „to człowiek, który potrafi zadbać o własne interesy”, gdy nie chcemy lub nie możemy powiedzieć otwarcie EGOISTA. W współczesnej polszczyźnie mamy jedynie kilka określeń osoby myślącej wyłącznie o sobie i nieliczącej się z dobrem innych: neutralne, najczęściej obecnie spotykane EGOISTA (z łac. ego ‘ja’) oraz potoczne SOBEK (od form fleksyjnych sobie, sobą) i również potoczne SAMOLUB (od: sam + lubić, lubić samego siebie). Nasi przodkowie znali jednak takich określeń dużo, dużo więcej: były więc żywe do dzisiaj EGOISTA, SOBEK i SAMOLUB, był też SIBIELUBIEC, a także SOBIERAD i SOBIERADSKI lub SOBIERADZKI (< być radym samemu sobie), był i SOBIEDOBRSKI (< samemu sobie dobro [zapewniać]), jak również SOBIEGARN (< sobie [wszystko] garnie; dla siebie [wszystko] zgarnia). Był też czasownik SOBIĆ SIĘ, czyli ‘przywłaszczać coś sobie’, ‘rozgaszczać się gdzieś, zasiedlając teren, zabudowania’, ‘panoszyć się gdzieś’. I już w XVII w. nasz znakomity poeta, satyryk i moralista Wacław Potocki pytał: „Czemuż się tak sobą na świecie, jakoby żyć wiecznie mieli na nim?”.